ÇITIR ÇITIR FELSEFE

16. BASKI

Brigitte Labbé - Michel Puech

SAVAŞ VE BARIŞ



Resimleyen: Jacques Azam

günışığı kitaplığı

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

Dünya çocukları bu diziyi okuyor! Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara, temel kavramları, doğru sorular sorarak düşündüren dizi, gerçek yaşamdan pek çok renkli örnekle dolu. Çocuklar, öğretmenler ve anne babalar, her kitapta farklı bir kavram üzerine birlikte düşünüyorlar, birlikte konuşuyorlar.

SAVAŞ VE BARIŞ

Uzun süre savaş ortamında yaşamamış insanlar, hep birlikte barış içinde yaşamanın doğal olduğuna inanabilirler. Oysa, barışı korumak için, barışın hiç de doğal bir durum olmadığını bilmek ve bunu hiç akıldan çıkarmamak çok önemlidir. Yoksa, onu her an her yerde yeniden kurmak ve savaşın çıkmasını engellemek için çaba göstermeyi unutabiliriz. Barışı kurmak için en doğru anın, hemen şimdi olduğunu da unutabiliriz.

Dizinin yedinci kitabı, çocukların yaşamını da deri etkileyen "savaş" ve "barış" gerçeğini tartışıyor.

günışığı kitaplığı

THG 103119 CAN

ISBN 978-975-6227
9 789756 2274

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Brigitte Labbé - Michel Puech

SAVAŞ VE BARIŞ



Resimleyen: Jacques Azam
Türkçesi: Azade Aslan

günışığı kitaplığı

İÇİNDEKİLER

Her şeyi yöneten güç olduğunda... 3
Güç yerine, kurallar 7
Kurallara uyulmasını sağlayacak bir güç ... 8
Güvenlik güçleri 10
"En-güçlü yasası"nın sonu 13
Toplum içinde yaşamak 14
Barış doğal değildir 16
Barış her an baştan yaratılır... 18
... yoksa savaş çıkar 21
Savaş durumu ülkeler için de doğaldır 24
Barış... işimize gelirse 25
Beyaz bayrak 27
Savaş gitgide, gitgide daha tehlikeli 30
Ülkeler arasında barış 31
Çok çok kırılgan bir barış 32
Barışı kurmak için, ülke yöneticileri
birbirleriyle konuşuyor 33
Ülkeler, barışı sağlamak için
savaşı hazırlar 35
Barış -Hemen şimdi! 38

Her şeyi yöneten güç olduğunda...

Savaş, istediğimizi elde edebilmek için güç kullanmaktır.

Güç, insanın içinde doğal olarak bulunan bir şeydir. İnsanın görmek için gözleri, duymak için kulakları olduğu gibi, gücü de vardır. Bu güç, ağır şeyleri kaldırmak, evler yapmak, tarlaları işlemek... ve bazen de mücadele etmek için gereklidir. İnsanlık tarihinin en başında, bir insanın sahip olduğu güç, hayatta kalabilmesi için çok önemliydi. O dönemde güç, insanın sahip olduğu –belki de– en önemli şeydi.



İki grup avcı, aynı antilobu takip ediyor. Onu öldürüyorlar. Aileleri mağarada, yemek için avlanan hayvanı bekliyor. Peki, antilop hangi gruba ait? Büyük bir gürültü kopuyor ve iki grup avcı, antiloba sahip olmak için dövüşüyor –İki topluluk arasında savaş çıkıyor. Sonunda, en güçlü erkeklerin bulunduğu topluluk, antilobu kazanıyor ve avı kendi kadınlarıyla çocuklarına götürüyor.

Mağara devrinde, insanları birbirinden ayırmanın tek yolunun güç olması kimseyi şaşırtmıyor. Dövüşmek, bir içgüdüdür; insanın hiç öğrenmeden yapmayı bildiği bir şey. Tıpkı leyleklerin içgüdüleri gibi: Kışın leylekler sıcak ülkelere gider. Kimse onlara, soğuk bir bölgede kalırlarsa öleceklerini söylememiştir. Bunu doğal olarak bilirler ve hiç düşünmeden Afrika'ya göç ederler.

Eskiden insanlar, tıpkı susadığımızda su içmemiz ya da yorgun olduğumuzda uyumamız gibi, bir sorunu çözmek gerektiğinde de birbirleriyle dövüşürlerdi. İçgüdüleriyle yönlenen leyleklerle aramızdaki en büyük fark, biz insanların

uzun süre yalnızca içgüdüyle davranarak yaşayamayacağıdır. İnsanın doğasında var olan bir şey, her zaman insan için iyi olmak zorunda değildir.



Her şeyi yöneten güç olduğunda, insanların nasıl yaşadığını anlatmak için, onların ilkel halde ya da doğal halde yaşadığını söyleriz. İlkel yaşamda, her an bir kavga, bir çatışma, bir savaş çıkabilir. Bazı kişiler, başkalarının sahip olduğu şeyleri istediğinde savaş çıkması normaldir. Bu da ciddi bir sorun yaratır!

Eğer, bugün insanlar ilkel halde yaşasalardı, bakın neler olabilirdi:

Fırında, iki kişi, kalan son ekmeği alabilmek için kavga ediyor. Yoldan geçenler kavgayı kimin kazanıp kimin kaybedeceğini görmek için vitrinden içeriye bakıyor; fırıncı ekmeği vermek için kazananın belli olmasını bekliyor ve bu durum hiç kimseyi şaşırtmıyor!

Başka bir örnek: Biri, kalan son ekmeği almak üzereyken, 2 metre boyunda dev gibi biri fırına geliyor ve koca pazularını gösteriyor. Anında ekmek onun oluyor; çünkü o, en güçlü.

Böyle bir hayatı kimsenin tercih etmeyeceğini anlamak hiç de zor değil.

En güçlüler bile korku içinde yaşar. Onlar da, daha güçlü biriyle karşılaşmaktan korkarlar. Yaşlandıklarında, kuvvetleri azalır, güçsüzleşirler ve daha genç olanlara yenilebilirler.

Kendini başka bir gruptan daha güçlü hisseden bir kişi ya da grup, bir anda, gidip karşı grubun her şeyini çalmaya, daha fazla yere sahip olmak için onların mağaralarını işgal etmeye karar verebilir.

Sonuç, herkesin her an korku içinde yaşamasıdır; çünkü bu durumda, her insan diğeri için bir düşman demektir.

İnsan zeki bir varlık olduğu için, gerçekten de tatsız bir durum ortaya çıktığında, bundan kurtulmanın yollarını arar. İlkel yaşamdan, bu doğal savaş halinden kurtulmak için...

Güç yerine, kurallar

Bu nedenle insanlar, kurallar yaratmaya karar vermiştir. Gücün, her şeye karar veren tek kural olmaması için.

Antilobun çevresindeki avcılar için şöyle bir kural geçerli olabilir: "Antilobun kime ait olduğu bilinmediğinde, av orada bulunan tüm avcılar arasında paylaştırılır." Ya da: "Mağarası en yakın olan antilobu alır." Ya da: "Doyuracak daha çok çocuğu olan antilobu alır."



Fırında ise kural, "İlk gelen, ilk hizmet edilecek kişidir," şeklindedir.

Herkesin doğru bulduğu bir kural yaratmak gerekir. Daha iyi yaşamak için insanların seçtiği kuralların tümüne "yasa" ya da "hukuk" denir. Bir şeyi yapmaya "hakkı olmak", toplumda bunun yapılmasına izin verildiği anlamına gelir. Bu, hiçbir kuralın bunu yapmayı yasaklamadığını gösterir.

Kurallara uyulmasını sağlayacak bir güç

Bir kural konulduğunda, sorun ona uyulmasını sağlamaktır. En güçlülerin kurallara uymayı kabul etmeleri nasıl sağlanır? Sonuçta onlar, istediklerini elde etmek için her zaman güçlerini kullanmaya karar verebilirler.



En güçlü avcılar, belki bir ya da iki kez kurala uyacak... Ama sonra, kaslarını göstermenin çok daha kolay olduğunu fark edecekler; korkan diğerleri kaçacak ve en güçlüler antilobu kendilerine saklayacaklar.

Kimsenin doğal gücünü ondan alamayız. Dolayısıyla, bir kurala herkes tarafından uyulmasını sağlamak için insanlar, en güçlülerden de üstün bir güç yaratmanın şart olduğunu düşünürler. Yalnızca kurallara uyulmasını sağlamak için var olacak bir güç.

En güçlülerden de üstün olacak bu güç; diğerlerinin sahip olmadığı silahlarla donanmış bir halde, ormanlarda, geniş düzlüklerde, avcıların bulunduğu her yerde devriye gezip duracak 10 kişilik bir grup olurdu. Bu devriye grubu, avcıların kurallara uyup uymadığını denetlerdi. Eğer, karnı fena halde acıkmış bir avcı, kendini diğerlerinden güçlü hisseder ve antilobu kendine

saklamak için dövüşmeye karar verirse, devriye güçleri duruma el koyar ve ona, kendilerinin çok çok daha güçlü olduğunu gösterirlerdi. Avcı da, eğer gücünü kullanırsa, başının ciddi şekilde belaya gireceğini anlardı.

İnsanlar barışı; kurallar, yasalar ve bütün bunlara uyulmasını sağlayacak etkili bir güç yaratarak kurarlar.

Güvenlik güçleri

İnsanlar, doğal güçlerini kullanmaktan vazgeçip, kendilerinden üstün bir gücü kabul ederek barışı sağlarlar.

Bu üstün güce, "güvenlik güçleri" denir. Bugün ülkemizde güvenlik güçlerine örnek olarak polisi gösterebiliriz.

Polis, yolda araba çalmaya çalışan birini yakaladığında, herkes onun hırsızı durdurmak için güç kullanmasını kabul eder. Polis düdük çalar, hırsıza gücünü fark ettirmek için tabancasını çı-

karır. Kimse ona gücünü kullanmaması gerektiğini söylemez. O, kendisine başkaları tarafından verilmiş bir gücü kullanır. Bu, herkesin, halkın hizmetinde bir güçtür.



Aynı polis, iş çıkışı evine dönüyor. Yorgun ve bir an önce kendini yatağına atmayı hayal ediyor; ama o gece komşusu çok yüksek sesle müzik dinliyor. Bu da, polisin yatıp uyumasını engelliyor. Birkaç kez, komşusuna müziğin sesini kısmasını

söylemeye çıkıyor. Ama komşusunun kötü bir karakteri var; kulağına tıkaç takmasını, onun yorgunluğunun umrunda olmadığını ve istediği gibi müzik dinleyeceğini söylüyor.

Polis çok çok kızıyor; ama komşusu aşırı gürültü yaptı diye silahını çıkarmaya hakkı yok. Çünkü bunu yaparsa, kişisel bir sorununu çözmek için, polislik gücünden yararlanmış olur.

Yapabileceği tek şey, sorunu çözmeleri için, o sırada görev başındaki polis ekibini çağırmak.

Polisler gelir ve gece geç saatte gürültü yapmayı yasaklayan bir yasa bulunduğu için, komşuyu müziğin sesini kısmak zorunda bırakırlar. Onun yasaya uymasını sağlarlar.

Polislerin güçlerini kullanmalarını kabul ederiz; çünkü bu, herkes tarafından konulmuş, onaylanmış kurallara uyulmasını sağlayan, halkın hizmetinde bir güçtür.

"En-güçlü yasası"nın sonu

İnsanlar; kurallar, yasalar ve bir hukuk yaratırlar. Yasaya uyulmasını sağlamak için de, güvenlik güçleri oluştururlar.

Bundan sonra artık hiç kimsenin, kararlarını başkalarına kabul ettirmek amacıyla kendi gücünden yararlanmaya hakkı kalmaz. Bu da, insanın doğal savaş durumunu, barış için terk etmesi anlamına gelir.

İnsan, ilkel yaşamdan hukuk düzenine geçer. Bu büyük bir değişikliktir: Gücün yerine hukuk, "en-güçlü yasası" yerine de "yasa" geçer ve barış kurulabilir.



Toplum içinde yaşamak

Yasalar sayesinde, insanlar toplumlar oluşturur ve gruplar halinde bir araya gelip devletler kurarlar. Devlet; aynı yasalara uyan ve o devletin nerede son bulup, diğer bir devletin nerede başladığını gösteren sınırlarla belirlenmiş bir toprak üstünde yaşayan insanların tümünü kapsar.

Yakartop, istop, monopoli "topluluk oyunları"dır. Bunlar, birden çok kişiyle oynanır ve başlamadan önce bütün oyuncuların okuduğu kesin kuralları vardır. Oyuncular, bu kuralları baştan kabul eder. Yoksa, oynamak imkânsızdır. Biri hile yapar ya da kuralı reddederse, oyundan dışlanır ya da oyun biter.



"Toplum içinde yaşamak" da böyledir. Toplumda yaşamak; birden çok insanın bir arada yaşamasıdır, toplumun kurallarını tanımak ve onlara uymayı kabul etmektir. Yoksa, birlikte yaşamak olanaksızdır.

Binlerce, hatta milyonlarca kişi bir toplum oluşturabilir. Aynı yasalara uymayı kabul ederek, insanlar barışı kurar.

Barış doğal değildir

Batı Avrupa'da elli yaşından genç insanlar, ülkelerinde savaş görmediler. Doğdukları günden bu yana her sabah barış içinde uyandılar. Bu nedenle barış, onlara doğal görünüyor. Birçoğu barışın sona ermesinin imkânsız olduğunu düşünüyor. Tıpkı, bir sabah ansızın güneşin doğmamasının imkânsız olması gibi.

Uzun süre savaş olmayınca, insanlar hep birlikte barış içinde yaşamanın doğal olduğuna inanabilirler.

Barışı korumak için, barışın hiç doğal bir şey olmadığını bilmek çok önemlidir. Ama insanlar

nedense bunu hatırlamakta zorlanırlar.

Bir adam, girdiği dükkânda, "Merhaba" diyor, arkasındakinin suratına kapıyı çarpmıyor, kendisine hizmet edildiğinde de teşekkür ediyor –O, kibar biri.

Bu doğal mı? Hayır.

Çocukken, doğal olarak, kibar değildi; nezaket kurallarını sonradan öğrendi.

Yine de çocuklar, yetişkinlerin durmadan, "Merhaba de!", "Teşekkür et!", "Hoşça kalın de!"... diye başlarının etini yemelerinden nefret ederler. Bu uyarılar fena halde can sıkıcıdır, bizi çaba gös-



termeye zorlar –Kibar olmak hiç de doğal bir davranış değildir.

Barış için de aynı şey geçerlidir. O da eğitim gibidir. Yani, her zaman eğlenceli değildir; çünkü kurallara uymak, yasalara göre hareket etmeyi ve doğal gücünü denetlemeyi öğrenmek gerekir. İnsanlar bütün bunların daha iyi olduğunu ancak sonradan fark ederler; çünkü bu şekilde barış içindeyken, savaştayken olacağından çok daha iyi durumda yaşarlar.

Eğer, insanlar bunu unutup da, barışın doğal olduğu inancına kapılırlarsa, onu inşa etmeyi de unuturlar ve savaşın yeniden başlama olasılığı doğar o zaman.

Bir çiftçi tarlasını işler, tohumları eker ve altı aylığına tatile çıkar. Geri döndüğünde çok şaşırır: Tarlada hiçbir şey yetişmemiştir. E tabii! Tarlayı sulamadı, çapalamadı, zararlı otları koparmadı ki...

İnsanlar da zaman zaman bu çiftçiye benzerler; barışın kendi kendine yetiştiğini sanır, savaş çıktığında da çok şaşırırlar.

Barış her an baştan yaratılır...

Birçok kişi, barışın herkes için ve sonsuza dek sürmek üzere bir kerede yerleşmediğini bilir. Bu yüzden de, barışı inşa etmek ve savaş çıkmasını engellemek için yapılması gereken her şeyi düşünürler.

Barış, her an, her yerde inşa edilebilir. Dünya tarihini öğrendiğimizde, bizden farklı düşüncedeki kişilerle tartıştığımızda ya da haksızlar karşısında tepki gösterdiğimizde barış kurulur.

Okulda büyükler, küçüklerden haraç kesiyor. Bir öğrenci bunu durdurmak için müdüre gidiyor: Bu öğrenci, olanlara göz yummayıp harekete geçerek barışa katkıda bulunuyor. *Müdür haraç kesenleri buluyor, onları cezalandırıyor ve onlara neden cezalandırıldıklarını açıklıyor:* Müdür böylece barışı sağlıyor.

Gazetede, yabancıların sinemalara girmelerini engellemeyi öneren bir makale yayımlanıyor. Binlerce kişi buna tepki gösteriyor ve bu fikre katılmadıklarını göstermek için makaleler yazıyorlar:

Hepsi barışın sağlanmasına yardımcı oluyor.

Dünyadaki bütün dinlerin liderleri; inançlarındaki benzerliklerden, ortak noktalarından, yaşamın öneminden konuşmak üzere bir araya geliyorlar. Bize, her konuda aynı fikirde olmasak da, tartışabileceğimizi gösteriyorlar: Barışı kuruyorlar.

İnsanlar geçmişi unutmamayı seçiyor: Bir araya gelip eski bir savaşın bitişini anıyorlar. O gün evlerde, derneklerde, en yaşlılar savaşın nasıl başladığını, savaş boyunca hayatın nasıl olduğunu



ve savaşı engellemek için aslında neler yapılabileceğini anlatıyor: Onlar da barışı kuruyorlar.

Türkiye'de her yıl 29 Ekim'de, Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesiyle kurulan cumhuriyeti ve barışı kutlamak için kimse işe gitmiyor. Pek çok yerde, savaşta ölenlerin anısına anıtlar yapılıyor. Böylece insanlar, savaşın varlığını ve o kötü günlere geri dönmemek için çaba göstermek gerektiğini anımsıyorlar.

Okullarda, öğretmenler tarih öğretiyor. Öğrencileriyle birlikte, savaşların neden çıktığını anlamaya çalışıyorlar ve herkes birlikte düşünüyor: Bu yeniden olabilir mi? Savaşın tekrar başlamaması için ne yapılmalı? Onlar da böyle tartışarak barışı kuruyor.



... yoksa savaş çıkar

Öykümüz birçok insanın işsiz olduğu yoksul bir ülkede geçiyor. Bu ülkenin vatandaşları mutsuz. Kimse, durumun iyileşmesi için ne yapılması gerektiğini bilmiyor. İnsanlar umutsuz oldukları için, bir suçlu bulmanın onları rahatlatacağını düşünüyorlar.

Bazen, bazı şeyler yolunda gitmediğinde ve bir çözüm bulunamadığında bir suçlu ararız. Buna "günah keçisi" aramak denir.

İşte, bu yoksul ülkenin insanları, bilmediğimiz bir nedenden ötürü kızıl saçlıları suçlu seçiyor. Belki birisi, kızıl saçlıların diğerlerinden daha zengin olduğunu, bulaşıcı bir hastalık taşıdıklarını ya da hepsinin hırsız olduğunu falan anlatan bir hikâye okumuştur. Bilemiyoruz; ama gerçek olan şu ki, polisin haftada bir gün tüm kızıl saçlıları ülkeden atmasını isteyen bir gösteri düzenleniyor.

Başta kızıl saçlılara karşı olmayanlar bile, aslında tüm kızıl saçlılar ülkeden giderse, daha çok iş olanağı çıkacağını düşünmeye başlıyorlar. Gazetelerde, televizyon kanallarında, kimse bunun aptalca olduğunu söylemiyor. Yine de, kızıl saçlıları kovmak isteyenlerle aynı fikirde olmayan bir sürü insan var. Ama onlar hiçbir şey yapmıyorlar. Yapacak başka işleri var ve zaten her şeyin kısa süre sonra düzeleceğini düşünüyorlar.

Her hafta, daha da fazla insan kızıl saçlılara karşı düzenlenen gösteriye katılmaya başlıyor ve birkaç ayın sonunda, o kadar çok kişi toplanıyor ki, kızıl saçlılar artık evlerinden bile çıkmaya cesaret edemez hale geliyorlar. Dışarı çıktıklarında kovalanıyorlar. Bu, savaştır.

Kimse tepki göstermedi. Kimse, kızıl saçlılara karşı düzenlenen ilk gösterilere karşı çıkmadı. Hem, güvenlik güçleri de bu gösterilere hemen son ve-



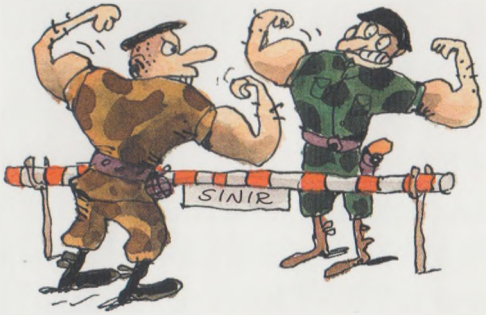
rebilirdi; çünkü insanları saç ya da ten renklerinden dolayı dışlamayı yasaklayan bir yasa var.

İşte, güvenlik güçleri görevlerini yerine getirmezlerse ve ülkeyi yönetenler halktan yasalara uyulmasını istemezlerse, barışın sağlanamayacağı gün gibi açık.

Barışı sağlamayarak da, insanlar farkında olmadan savaşı hazırlar.

Savaş durumu ülkeler için de doğaldır

İki komşu ülke var ve ikisi de aynı toprağı istiyor; çünkü bu toprak parçasının altında altın madenleri var. Bu iki ülke de antilobun çevresindeki insanlar gibi davranıyor: Savaşıyorlar ve daha güçlü olan, toprak parçasını kazanıyor.



Ülkeler arasında güç kullanılmasının da doğal olduğunu söyleyebiliriz. Onlar da kendi aralarında, birbirlerine karşı savaşmaya hazır, ilkel yaşam halindedir. İnsanlar bir bölgeye sahip olduklarında, başkalarının burayı onlardan almaya geleceğinden her zaman korkarlar. Bu yüzden sınırlarını güç-

lendirir, silah üretir, ordular kurar, savaşmaya hazırlanırlar.

Kendini güçlü hisseden bir ülke, büyümek için komşusuna saldırır. Bir diğer ülke, başkalarını din değiştirmeye zorlamak için savaş açacaktır, bir diğeri ise başka bir ülkenin vatandaşlarını köle yapmak için... Hiçbir şey olmadığında bile, ülkeler yine de savaşa hazırlanır; çünkü birilerinin kendilerine saldırmasından korkarlar.

Barış... işimize gelirse

Deniz kenarında, insanların balıkçılık yaptığı çok yoksul bir ülke var. İnsanlar zar zor yiyecek bulabiliyor. Komşu ülke, denizden uzak topraklarda kurulu ve şekerkamışı yetiştiriyor. O ülkenin insanları, ihtiyaçları olan şeyleri alabilmek için şeker üretip satıyorlar. Şekeri bütün dünyaya satmak için yük gemilerine yükleyip deniz yoluyla göndermek zorundalar. Bunun içinse, bir limana ulaşmaları, yani balıkçıların

ülkesinden geçmeleri gerekiyor.

Şeker ülkesi komşusuna saldırabilir. Kazanırsa, denize kadar gidebilir. Ama şeker ülkesinin başındakiler savaşın pahalıya mal olacağını düşünüyor. Hem, erkekler savaşmaya giderse, hasat yapmak için ülkede kimse kalmayacak. Yöneticiler ülkeleri için en iyisinin ne olacağını düşünüyor: Savaş ilan etmek mi, çözüm bulmak için balıkçılarla konuşmak mı? Balıkçılar ülkesinin paraya ihtiyacı olduğunu biliyorlar. Neden ülkelerinden geçmek için onlara para ödemeyi önermesinler? Barış içinde kalmaktan iki ülke de kazançlı çıkabilir: Balıkçıların kazancı para, şeker ülkesinin kazancıysa, hasat için erkekleri ülkede tutmak ve denize ulaşmak olur.



Barış işine geliyorsa, hiçbir ülke savaşmaz.

Beyaz bayrak

Bazen hiçbir şey yolunda gitmez. Ülkelerin yöneticileri, barış içinde kalmanın işlerine gelmediğini düşünür. Anlaşmak yerine, savaşa girerler.

Ama savaşırken de, insanlar kabul edilmiş tüm kuralları bir kenara bırakmazlar. Savaş sırasında bile kurallar vardır. İnsanlar savaşırlar, birbirlerini öldürürler, ama yine de bazı kurallara uymaya devam ederler.

> Normalde, bir asker silahını yere bıraktığında, ellerini kaldırıp teslim olduğunda, düşman askerleri onu öldürmez, esir alırlar. Bir ordu beyaz bayrak salladığında, düşman ordusu ateşi keser. Askerler; çocuklar ya da yaşlılar gibi, savaşa dahil olmayanlara saldırmaz.

Savaşta her şey serbest değildir.

İnsanlar savaşın kurallarına uymayı bıraktıklarında, yaptıklarına "insanlık suçu" denir. Bu, insanın biraz da kendini ya da insanların tamamı-



nı öldürmesi gibidir. Artık onda insani hiçbir şey kalmamıştır; o artık barbarlaşmıştır.

Savaş gitgide, gitgide daha tehlikeli

Eskiden, savaşlar sırasında köyler, bazen de şehirler yıkılırdı. Ölenler olurdu tabii ama, ne milyonlar ne de kitleler yok olurdu. Bugün, artık savaşın verdiği hasarları sınırlayamıyoruz.

İki ülke savaşıyor. Başlangıçta, birbirlerine sopalarla vuruyorlar; yaralanmalar oluyor -hatta bazıları çok ciddi yaralanmalar... Bir gün, tabancalar buluyorlar. Çatışmalardan sonra, artık yaralılar kadar, bir sürü de ölü oluyor. Daha sonra, askerler makineli tüfeklerle silahlanıyor ve bomba atan uçaklara sahip oluyorlar. Binlerce kişi ölüyor ve bu iki ülke de neredeyse yok olup gidiyor.

Bugün insanlar, bir ülkenin tamamını yok edebilecek, bir kerede milyonlarca insanı öldürebilecek, hatta dünyayı gökyüzünden silebilecek güçte, çok çok tehlikeli silahlara sahipler.



Ülkeler arasında barış

Ülkelerin hemen hemen hepsi, özellikle de savaşın bu kadar tehlikeli bir hale geldiği şu günlerde, savaştan kaçınmak için acilen bir şeyler yapmak gerektiğini biliyor. Bunun için, bir toplum kuran insanlar gibi yapıyorlar; barışı korumak amacıyla kendi aralarında kurallar belirliyorlar. Bunlar, bütün ülkelerin kabul ettiği kurallar. Yani ülkeler, bir arada daha iyi yaşamak için, tek bir topluluk halinde yeniden gruplaşmaya çalışıyor. Bugün, Birleşmiş Milletler adında bir ülkeler topluluğu var. Bu topluluğa kısaca BM deniyor. Sonuç olarak, ülkeler de insanlarla aynı yolu izliyor: Barışın yerleşmesi için kurallar ve birçok ülkeden oluşan bir topluluk yaratıyor.



Çok çok kırılgan bir barış

Ancak ülkeler hâlâ, en güçlü ülkelerinkinden daha üstün bir güç yaratamadı. Ülkeler kurallara uysun diye bütün dünyada devriye gezebilecek, bir adımda dereler tepeler aşan dev-polis türünden bir "dünya güvenlik gücü" yok.

Şeker ülkesi o kadar çok şeker satıyor ki, dünyanın en zengin ülkesi oluyor. İnsanları da, daha çok para kazandıkça, daha da fazlasını istiyor! Aslında, komşu ülkeden geçiş hakkı almak için yeterince paraları var. Ama kendilerini o kadar güçlü hissediyorlar ki, artık anlaşmaya uymak istemiyorlar. Ne de olsa, artık dünyadaki en güçlü silahları



satın alıp komşularını yenebilirler. Yapmaya karar verdikleri şey de bu. Kimse onları engelleyemez. Sonuçta, birkaç gün içinde balıkçılar ülkesini işgal ediyorlar. Şeker konvoyları para ödemeden geçiyor, balıkçılar her şeyi kaybediyor.

Eğer bir "dünya polisi" olsaydı, şeker ülkesi balıkçılar ülkesine bu kadar rahat saldıramazdı. Ama böyle bir dünya polisini yaratmak çok zor. Ülkeler anlaşmakta zorlanıyor. Bu nedenle, barışı kurmak için başka araçlar yaratıyorlar.

Barışı kurmak için, ülke yöneticileri birbirleriyle konuşuyor

İnsanlar, bir sorunu çözmek için artık konuşamaz olduklarında kavga ederler. Oysa, tartışmaya devam etseler, aynı anda birbirlerine yumruk atamazlar.

Ülkeler için de aynı şey geçerlidir. Savaş ilan

etmek, konuşmayı kesmek demektir. Savaş, bir sorunun tam ortasında bütün iletişimi tamamen koparmaktır. Ülkeler başka seçenekleri olmadığını söyleyince, artık sorunu çözmek için tek seçenek savaştır.



Ülkelerin başkanları konuştuğunda, isteklerini açıkladıklarında, başkalarının ne istediğini anlamaya çalıştıklarında, aynı zamanda birbirlerine bomba atamazlar.

Barışı korumak için, çözülecek hiçbir sorun bulunmadığında ve her şey yolundayken bile, ülke yöneticileri konuşmaya devam ederler. Böylece, birbirlerini daha iyi tanırlar ve ortak çıkarlar



bulurlar. Birlikte bir şeyler bile yapabilirler. Tek başlarına yapmayı başaramadıları şeyleri –Ciddi şekilde hasta olanları iyileştirmek için yeni ilaçlar bulmak, gezegenimizi kaplayan kirliliğe karşı savaşmak, balinalar ya da filler gibi, türü tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan hayvanları kurtarmak gibi...

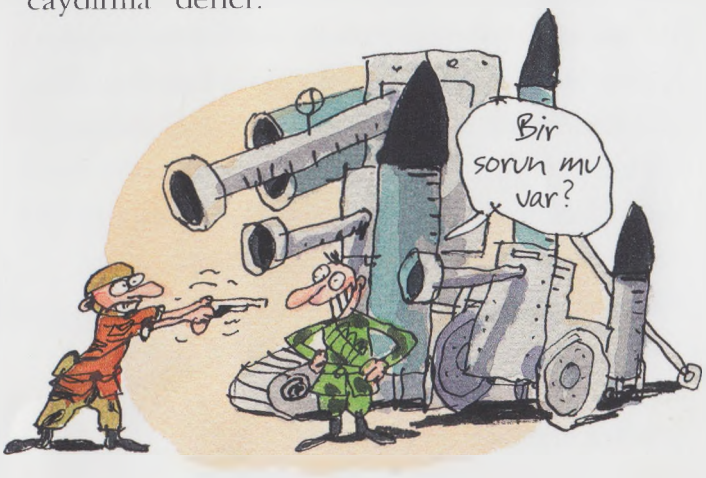
Ülkelerin vatandaşları da birbirleriyle konuşurlar. Ülkeler önceden olduğu gibi birbirine kapalı değildir, insanlar yolculuk ederler... Başkalarının nasıl yaşadığını, dillerini, geleneklerini keşfederler; farklı ülkelerin okulları birbirlerini ziyaret eder... İnsanlar, bir sürü ülkede arkadaşları olduğunda, savaş yapmamak için daha da çok çaba gösterirler.

Ülkeler de insanlar gibi davranır, barışın sürekli yeniden yaratıldığını unutmazlar. Bu nedenle, konuşmak için sık sık toplanırlar. Ama bu, yine de her zaman yetmez. Karşılıklı konuşmak her zaman işe yaramaz; bu yüzden, barışın sağlanması için daha da başka yollara başvurulur.

Ülkeler, barışı sağlamak için savaşı hazırlar

Ülkeler savaşmayı bırakmak ister, ama silah üretmeyi de sürdürürler. Düşündükleri, kimsenin onlara saldırmaya cesaret edemeyeceği kadar güçlü olmaktır. Dünya karate şampiyonuna saldırmanın tehlikeli olması gibi, devasa silahları ve yüzlerce bombardıman uçağı olan, tepeden tırnağa silahlanmış bir ülkeye saldırmak çok tehlikelidir elbette.

İnsanlar, barışı korumanın bu yöntemine bir de isim vermiştir. Buna "şiddet dengesi" ya da "caydırma" derler.



Caydırma, karşı tarafa, kendisine saldırmanın delilik olacağını göstermektir; onu saldırmaktan "caydırmaktır".

Bir bekçi köpeği de caydırma yöntemine başvurur: Eve hırsız girmeye çalışıyorsa, köpeğin ona saldırmasına gerek yoktur; havlar, homurdanır, dişlerini gösterir. Çok korkan hırsız koşarak kaçar.

Ülkeler de dişlerini gösterir: Silahlarını ve güçlerini gösterirler, böylece diğer ülkeler onlara saldırmaz.

Her ülke, en güçlü ülke konumunda olamaz. Bu nedenle, güçlü ülkelerle dost olmaya çalışırlar ve "ittifak" dediğimiz birlikler kurarlar: Eğer, düşman bir ülke aralarından birine saldırırsa, birlik kurmuş olan bu "müttefik" ülkeler onu savunur. Ülkelerin birleşmiş gücü herkesi korkutur; dolayısıyla, kimse kimseyle savaşmaz. İşte, barış budur.



Ancak, caydırma kırılgan bir barış yöntemidir. Zaten bu yüzden de, "denge durumu"

diye adlandırılır ve bir gün bir ülke, diğer ülkelerin hepsinden daha güçlü bir silah geliştirirse, bütün dengeler değişir, yeniden savaş çıkabilir.

Bu da tehlikeli bir barış yöntemidir. Çünkü, insanları gitgide daha da güçlü silahlar geliştirmek zorunda bırakır.

Eğer, söz konusu hırsız 10 kişiyle birlikte geri dönerse, evi korumak için 10 köpek daha gerekir. Eğer, bu 11 hırsız, köpekleri öldürmek için zehirli etle geri dönerse, köpeklerin etleri yemesini önleyecek bekçiler gerekecektir. Eğer, hırsızlar tabancalarla geri dönerlerse, bekçilerin de tabanca edinmeleri gerekir. Bu da böyle uzar gider! Ev soyulamayacak, ama herkes çok tehlikeli bir hale gelecektir.



Şiddetin dengesini korumak için insanlar durmadan yeni silahlar geliştirirler ve dünya her geçen gün daha tehlikeli bir hale gelir. Ancak, bu silahlar yüzünden, belki de insanlar barışı daha çok düşünmek zorunda kalırlar.



Barış – Hemen şimdi!

İnsanların çoğu savaştan nefret eder. Yine de, her zaman bir yerlerde bir savaş vardır. Her zaman da o savaşın kaçınılmaz olduğu ve bu seferkinin son savaş olacağı söylenir. Sürekli, yarın için barışı hazırladığımız konuşulur. Peki, neden yarın için?



Barışı nasıl kuracağımızı biliyoruz ve barış isteyen insanlar savaş isteyenlerden çok daha fazla sayıda.

Ama, bu yeterli değil. Aynı zamanda, barışı kurmak için en doğru anın, hemen şimdi olduğunu da çok iyi anlamak gerekiyor.



Brigitte Labbé uzun süre iletişim sektöründe görev aldıktan sonra çalışmalarını, karışık felsefi kavramları çocuklara aktarabilmek üzerine yoğunlaştırdı.

Michel Puech Paris'te Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesi. Dizinin felsefi içeriğini denetledi.

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

İyi ve Kötü
Adalet ve Haksızlık
Gerçekten ve Yalancıktan
Oğlanlar ve Kızlar
Güzellik ve Çirkinlik
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz
Savaş ve Barış
İş ve Para
Özgür Olan ve Olmayan
Doğa ve Kirlilik
Cesaret ve Korku
Mutluluk ve Mutsuzluk
Liderler ve Diğerleri
Başarı ve Başarısızlık
Haklar ve Ödevler
Ben ve Başkaları
Yaşam ve Ölüm
Beden ve Akıl
Zaman Çok ve Zaman Yok
Söz ve Sessizlik
Aşk ve Dostluk
Şiddet ve Şiddetsizlik
Diktatörlük ve Demokrasi
Küçükler ve Büyükler
İnanmak ve Bilmek

Çıtır Çıtır Felsefe 7 – **SAVAŞ VE BARIŞ**
Yazanlar: Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam • Türkçe yayın editörü: Müren Beykan
Fransızca aslından Türkçeleştiren: Azade Aslan • Son okuma: Hande Demirtaş
Özgün adı: *La guerre et la paix* • © Éditions Milan, 2000
(300, rue Léon Joulin, 31101 Toulouse Cedex 9 France, www.editionsmilan.com)
Türkçe yayın hakları Günışığı Kitaplığı, 2006 • Yayın hakları Milan Yayınevi'nden satın alınmıştır.
Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz. • 1. baskı: Mart 2007, 16. baskı: Haziran 2014 (Her baskı 2000'er adet yapılmıştır.)
ISBN 978-975-6227-49-7

www.gunisigikitapligi.com

Kapak uygulama: Bora Gürsel • Baskı öncesi hazırlık: Neslihan Özceylan
Baskı: Gezegen Basım [100 Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 2. Cad. No 202/A Bağcılar İstanbul (0212) 325 71 25 Sertifika 12002]
Günışığı Kitaplığı bir Mia Organizasyon Restorasyon Yayıncılık Ltd. Şti. kuruluşudur. • Sertifika: 1206-34-12439
Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyeköy 34387 İstanbul • Telefon: (0212) 212 99 73
Faks: (0212) 217 91 74 • E-posta: info@gunisigikitapligi.com